

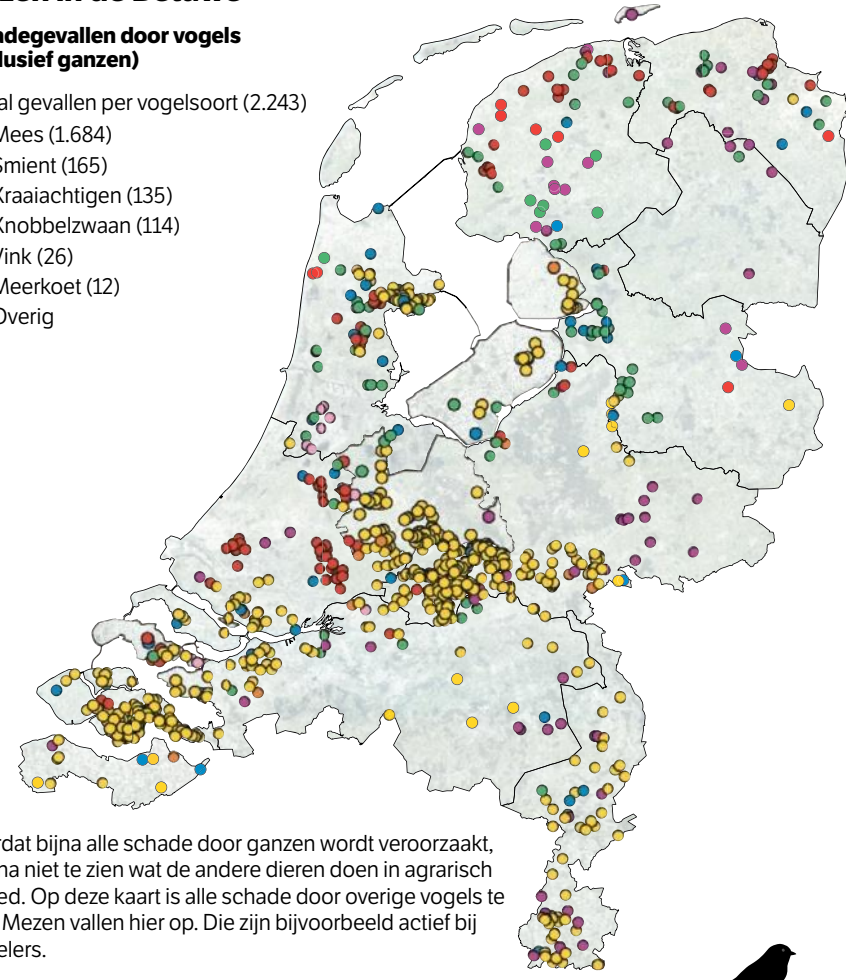
Van alle dieren bezorgt de gans boeren de meeste schade

Mezen in de Betuwe

Schadegevallen door vogels (exclusief ganzen)

Aantal gevallen per vogelsoort (2.243)

- Mees (1.684)
- Smient (165)
- Kraaiachtigen (135)
- Knobbelzwaan (114)
- Vink (26)
- Meerkoet (12)
- Overig

Doordat bijna alle schade door ganzen wordt veroorzaakt, is bijna niet te zien wat de andere dieren doen in agrarisch gebied. Op deze kaart is alle schade door overige vogels te zien. Mezen vallen hier op. Die zijn bijvoorbeeld actief bij fruittelers.

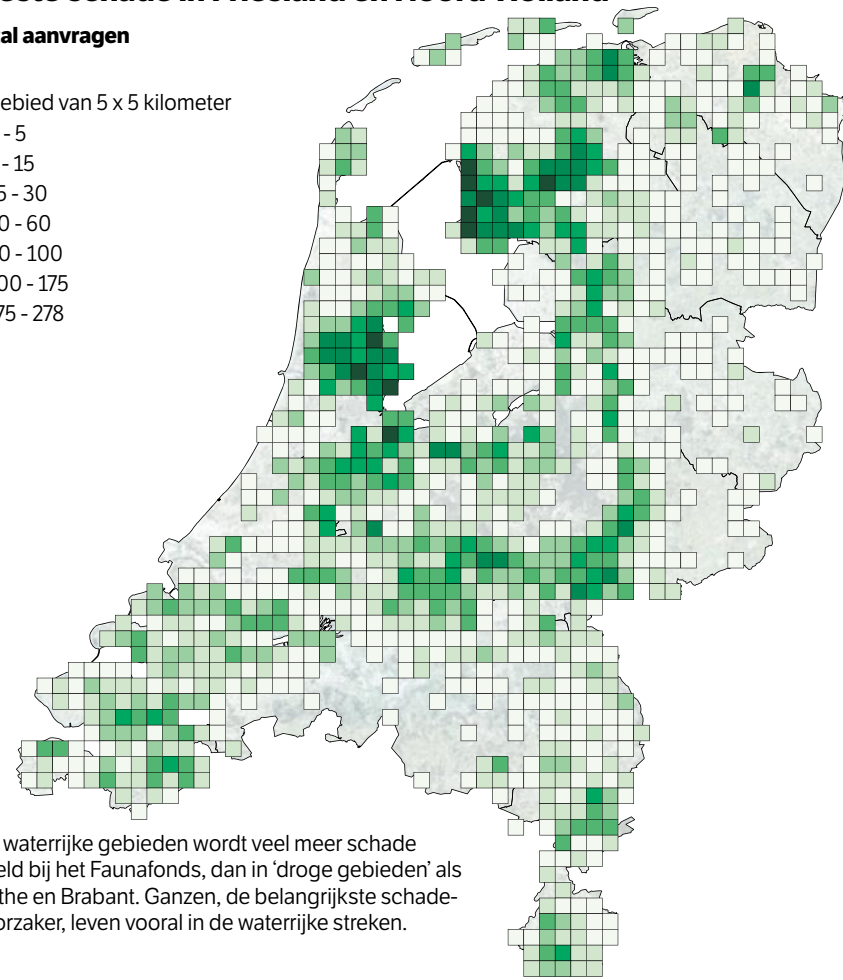

Meeste schade in Friesland en Noord-Holland

Aantal aanvragen

Per gebied van 5 x 5 kilometer

- 0 - 5
- 5 - 15
- 15 - 30
- 30 - 60
- 60 - 100
- 100 - 175
- 175 - 278

In de waterrijke gebieden wordt veel meer schade gemeld bij het Faunafonds, dan in 'droge gebieden' als Drenthe en Brabant. ganzen, de belangrijkste schadeveroorzaker, leven vooral in de waterrijke streken.

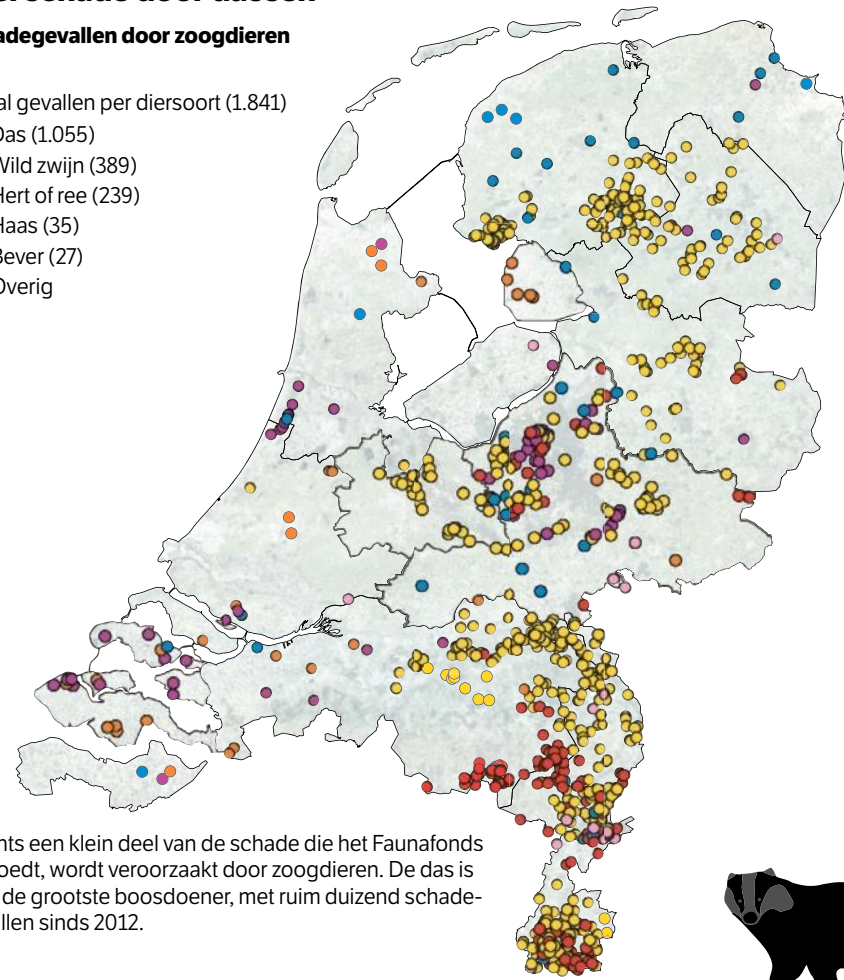

Veel schade door dassen

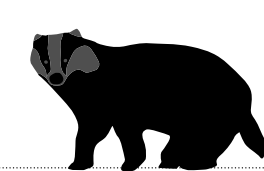
Schadegevallen door zoogdieren

Aantal gevallen per diersoort (1.841)

- Das (1.055)
- Wild zwijn (389)
- Hert of ree (239)
- Haas (35)
- Bever (27)
- Overig

Slechts een klein deel van de schade die het Faunafonds vergoedt, wordt veroorzaakt door zoogdieren. De das is daar de grootste boosdoener, met ruim duizend schadegevallen sinds 2012.

LANDBOUW

Ook mét compensatie is boer De Boer slechter af

Ganzen vreten het grasland van Eldert de Boer weg. „Het is een natuurramp.“

Door onze redacteur
Arjen Schreuder

MIDDELIE. Hij krijgt jaarlijks 120.000 euro voor de schade die de ganzen op zijn bedrijf aanrichten. Toch wordt Eldert de Boer er niet rijk van. „Je bent altijd slechter af.“ De 43-jarige melkveehouder woont al bijna veertig jaar op deze grond in het Noord-Hollandse Middellie, even buiten Edam, en heeft de ganzen in grote aantallen zien toenemen. „Ik zeg wel eens: het is een natuurramp, je zou de landmacht eropaf moeten sturen.“

Er is veel te weinig gedaan om de groei te stoppen, vindt De Boer, die samen met zijn vrouw, zijn broer en zijn neef de maatschap vormt van een bedrijf met 340 melk- en kalkkoeien, plus 260 stuks jongvee. „Het is uit de klauwen gelopen“, zegt hij over de ganzen, aan de eettafel in de woonkamer van zijn boerderij. Hij kijkt uit het raam en wijst naar een berg kuilgras naast de tuin. „Dat is mijn enige bult. Zonder de ganzen had ik twee bulten gehad.“

Elke maand koopt De Boer, vader van vier kinderen, ongeveer 120 ton bierbostel (veevoer) en aardappelzetmeel in. „Glucos, dat past in het rantsoen.“ Het dient ter vervanging van gras dat 's winters niet aan de koeien worden gevoerd omdat de grauwe ganzen en, in mindere mate, de brandganzen en de smienten dat hebben opgegeten. De kosten van dat voer zijn 10.000 euro per maand. „Dus reken maar uit.“

Daar komt nog andere schade bij. De ganzen vreten zowat het hele jaar het gras „tot op de bodem“ weg. „Daardoor sterft het

wortelstelsel af. De fotosynthese komt niet op gang.“ Het gevolg is niet alleen dat je minder gras kunt maaien, oogsten en aan je dieren voeren, maar ook dat je pas veel later dan gewenst de koeienmest kunt uitrijden over het land. „We zitten hier in veenweidegebied. Zonder graswortels zak je met de banden van de machines weg in de grond.“ En dus moet Eldert de Boer de koeienmest langer opslaan. „En dat wordt niet vergoed.“

En nog iets: 's zomers kunnen De Boers koeien maar een beperkte tijd buiten lopen omdat er zo veel ganzenpoep ligt. „Daar lopen de koeien omheen. Er is te weinig gras om te eten.“ Dat kost ook geld. „Als je de koeien vroeg in het voorjaar buiten laat lopen, krijg je een premie. Die missen wij.“

Je wordt per centimeter betaald

Om precies te bepalen hoeveel gras de ganzen wegvreten, heeft De Boer tussen zijn eigen woning en die van zijn ouders - zijn buuren - een klein perceel waar ganzen vrijwel niet kunnen komen. Het aantal centimeters gras dat hier groeit dient als referentie voor de schade op de rest van de 230 hectare van de maatschap. „Je wordt per centimeter betaald.“ De hoogte van de vergoeding wordt verder bepaald door de prijs van het voer dat je ter vervanging moet aanschaffen. „De marktprijs.“

De Boer is lang „boos“ geweest op met name taxateurs en beleidsmakers die het maar niet eens konden worden over een plan van aanpak tegen de ganzen. „Maar inmiddels ben ik rustig geworden. Die taxateurs doen ook maar gewoon hun werk. En

het is vechten tegen de bierkaai. Je leert ermee leven.“ 's Winters mogen de boeren de ganzen niet verjagen. „Dit is een vogelrichtinggebied.“ Maar ook 's zomers komt er van verjagen niet veel terecht. Vorig jaar mocht je de dieren niet vergassen. Dit jaar mocht dat wel, maar mocht je ze niet vangen. Zodat er niets gebeurde.

Het gaat allemaal heel moeizaam

Een paar jaar geleden was er een zogenoemd ganzenakkoord in de maak tussen overheden, boeren en natuurbeschermers. Dat hield onder meer in dat de boeren de ganzen 's winters met rust zouden laten, en 's zomers mochten verjagen of doden. Dat ganzenakkoord ging op het laatste moment niet door. En een gedegen alternatief plan is er nog steeds niet. „Het gaat allemaal heel moeizaam.“

We krijgen ineens zin om een domme vraag te stellen. Als je die ganzen nu eens verjaagt met linten van aluminiumfolie of zoiet? De Boer kijkt alsof hij deze vraag al honderd keer heeft moeten beantwoorden. „Hoeveel palen met linten denk je dat ik daarvoor moet plaatsen“, vraagt hij. Tien per hectare, gokken we. „Kom jij me helpen als ik die palen moet weghalen om te maaien? En zet je ze dan ook weer terug?“

Veel te veel werk, kortom, dan kom je aan je koeien niet meer toe. Nee, de enige manier om de ganzenkwestie op te lossen is het aantal verminderen. Door ze te doden. Of door eieren weg te halen. „Dat doen mensen toch ook? Mensen in de stad op driehoog achter nemen toch ook een pilletje als ze geen kinderen willen?“

SCHADEMELDINGEN

Ganzen vreten voor 17 miljoen euro gras van boeren

Op de kaart van Nederland valt direct op: schade door ganzen volgt het water.

Door onze redacteur
Arjen Poort

AMSTERDAM. Ruim 1 euro per Nederlander. Dat is de schade die ganzen in 2015 bij boeren hebben aangericht. Het Faunafonds heeft dat jaar 17.236.875 euro uitgekeerd als compensatie voor - vooral - opgegeten gras. Voor 2016 zal dat bedrag nog hoger zijn. In de eerste zes maanden van 2016 werd al voor 16,3 miljoen euro gecompenseerd. Daar komt vermoedelijk nog zo'n 2,5 miljoen euro bij. Het leeuwendeel van de schade wordt in het eerste half jaar uitgekeerd.

Het Faunafonds publiceert op zijn website alle individuele schade meldingen van boeren. Dat waren er sinds 2012 een kleine 23.000. NRC zette al die meldingen op de kaart, om inzicht te krijgen in de verdeling van de „schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten hebben veroorzaakt aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren“, zoals het fonds het zelf omschrijft in zijn laatste jaarverslag.

Op de kaart van Nederland valt één fenomeen direct op: de schade volgt het water. Waar water is, zijn ganzen. En dus kregen de boeren in

het merengebied in het zuidwesten van Friesland de laatste jaren vele miljoenen vergoed, terwijl hun collega's op de zandgronden van de Friese Wouden maar een paar ton ontvingen.

Zuidwest-Friesland is een 'faunashadehotspot'. Net als het deel van Noord-Holland ten noorden van Amsterdam - Waterland, Zeevang - met zijn vele sloten én grenzend aan het Markermeer.

Ook opvallend: Zeeland, de Betuwe, het plasseengebied bij Vinkeveen en de IJssel. In Drenthe, Noord-Brabant en Overijssel, toch provincies met een behoorlijke agrarische activiteit, wordt nauwelijks uitgekeerd.

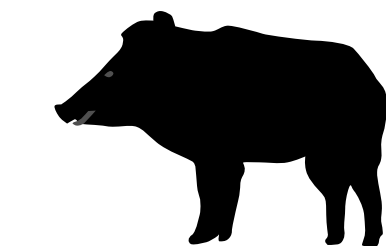
Maar in de Betuwe en Zeeland zijn het niet per se de ganzen die het gras voor de koeien opeten. De Betuwe fruitboomgaarden zijn een grote voedselbron voor mezen. In Zeeland zijn het wel ganzen die de boosdoeners zijn, maar richten zij hun aandacht vooral op wintergraan.

Gras is het gewas dat verreweg het vaakst wordt aangevreten: ruim 86 procent van het totale schadebedrag gaat hieraan op. Peer is de nummer twee, maar met slechts 5 procent van het totaalbedrag valt de schade hieraan nauwelijks op.

Daarna komt wintergraan, met 4 procent. De overige schade wordt aangericht aan zo'n 75 andere gewassen, van winterpeen tot courgette en van klaver tot bladrammenas.

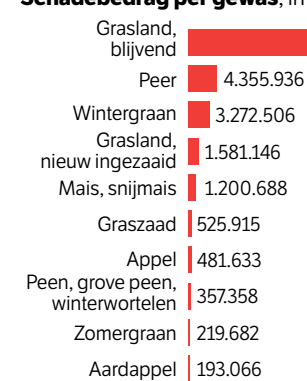
Maar, zoals gezegd, het Faunafonds is er niet alleen voor de schade aan gewassen. Ook schade aan landbouwieren wordt vergoed.

In de praktijk komt dit nauwelijks voor. Driemaal heeft een veehouder schade aan een koe gemeld, maar slechts eenmaal keerde het fonds uit. Dat was in oktober 2013. De veroorzaker toen: een vos. De schade bedroeg 2.100 euro. En in maart vorig jaar kregen vier schapenhouders in Drenthe en Groningen ieder enkele honderden euro's. Aangehouden was dat de eenzame wolf die toen door Noord-Nederland waarde, de dieren had aangevallen.

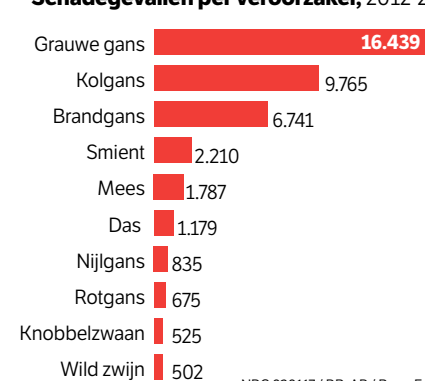
Vierenhalf jaar: 70 miljoen grasschade

Schadebedrag per gewas, in euro's, 2012 - juli 2016

Vijf ganzen in toptien

Schadegevallen per veroorzaker, 2012-2016

NRC 020117 / RB, AP / Bron: Faunafonds

COLUMN

Jannetje Koelewijn

Het Trumpgevoel van slager Jack Verbij

Levende beesten die naar de slacht worden gebracht, dat vindt Jack Verbij (61) - „zeg maar Sjaak“ - geen prettig gezicht. In het abattoir zul je hem niet snel treffen. Maar een mooie voor- of achtervoet - een kwart van een geslacht rund - daar kijkt hij graag naar. „Moet je dat vetrandje zien“, zegt hij, met de punt van zijn mes naar de slip van de lende wijzend. Of: „Moet je voelen hoe zacht“, terwijl hij een uitgesneden longhaas in mijn handen legt. Longhaas is een deel van het middenrif. Bakken als biefstuk.

Vorige week beschreef ik al hoe ik in alle vroegte met hem in zijn koelwagentje meegereden was naar het Food Center in Amsterdam, waar hij zes dagen in de week als een van de laatste slagers in Amsterdam en omgeving zelf zijn vlees komt uitzoeken. Nu sta ik om half acht 's morgens naast hem aan het hakblok in zijn winkel, Slagerij Zuid op de Albert Cuypmarkt, en kijk hoe hij van de vangap een stapel stooflappen snijdt. Een van de hulpslagers, een Ghanees, vlijt ze op een schaal en zet ze in de vitrine, naast een stel kalfslongen, een stuk pens en vier botten, de heupkom er nog aan vast.

Een kar vol speenvarkens, biggetjes nog, bleekroze, compleet met snuit en krulstaart

De andere hulpslager, ook een Ghanees, rijdt intussen een kar vol speenvarkens naar binnen, biggetjes nog, bleekroze, compleet met snuit en krulstaart. „Later op de dag moet je daar niet mee over de markt lopen“, zegt Jack Verbij. „Mensen gaan gillen.“ Maar niet zijn Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse klanten. „Ze weten me uit heel Europa te vinden.“

Hij schopt tegen de denkbeeldige billen van een klein kind. „En nou opsdemieteren, jij.“ Zo heeft zijn vader hem opgevoed. Die was ook slager, op de Postjesweg in West. Hij stierf aan een hartstilstand toen Sjakie veertien was. „Ik was er helemaal kapot van. Ik kon er niet mee omgaan.“

En dat uitte hij door zich te misdragen. Hij moest van school en daarna: gokken, vrouwen. Tot hij deze slagerij begon. Sindsdien staat hij alle ochtenden met plezier om vijf uur op om tot in de avond te werken. En niet voor het geld. Als hij 1.800 netto in de maand verdient, dan is het veel. Hij doet het omdat het zijn lust en zijn leven is. „Ik ben een bevoorrecht mens.“

Nu zijn probleem. Het abattoir in Amsterdam gaat dit jaar weg, dat moet van de gemeente. Er komen woningen voor in de plaats. De vleesverwerkers rondom het abattoir gaan dus ook weg.

Waar moet Jack Verbij voortaan zijn voor- en achtervoeten gaan halen? Zijn longen en zijn pens en zijn staartstukken? Hij heeft geen idee, hij wordt er helemaal radeloos van. Nu denkt hij dus: hadden we in Nederland ook maar een Trump. „Hij brult wel hard, maar hij ziet de dingen goed. Hij zou nooit toelaten dat een man als ik kapot wordt gemaakt.“

Jannetje Koelewijn (j.koelewijn@nrc.nl) vervangt Jutta Chorus in de wisselcolumn met Tom-Jan Meeus.